

פְּרֻשֶׁת כִּי תָבוֹא

כא' אלול תשפ"ב

הפטרה: קומי אורי

יציאת השבת ר"ת 20:00

גם האשכנזים אומרים סליחות

מצורה שטר פרוזבול

788 גיליון

יציאת השבת:

19:22

ירושלים: 19:19

בניסת השבת:

18:15

ירושלים: 18:08

מִצְוַת גְּדוּלָּה לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד
הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

בפרשתנו מובא כי יתכן שאדם יקיים את מצוות ה' ואף על פי כן יענש בחומרה. הכיצד? אדם המקיים מצוות ואך הוא עושה אותם ללא שמחה, אנוס על פי הדיבור, הרי עונשו מפורש בכתוב: "תחת אשר לא עבדת את ה' א-לקיך בשמחה מרוב כל ועבדת את אויביך אשר ישלחנה ה' בך ברעם ובצמא ובעירוס ובחוסר כל".

וּפִירֵשׁ רִבְנֵי בַחֲיִי: "יֹאשִׁימוּנוּ הַכְּתוּב בְּעֵבֶר וְהַשִּׁי"ת וְלֹא הִיטָה הָעֲבוּדָה בְּשִׁמְחָהּ, לִפְי שְׁחִיב הָאָדָם עַל הַשִּׁמְחָה בְּהַתְעַסֵּק: בְּמִצּוֹת, וְהַשִּׁמְחָה בְּמַעֲשֵׂה הַמִּצְוָה - מִצְוָה בְּפָנֵי עֲצֻמוֹ, מִלְכָּד הַשִּׁכָּר שִׁישׁ לוֹ עַל הַמִּצְוָה יֵשׁ לוֹ שִׁכָּר עַל הַשִּׁמְחָה, וְעַל כֵּן יַעֲנִישׁ בְּכֹאֵן לְמִי שֶׁעוֹבֵד עֲבוּדַת הַמִּצְוָה כְּשֶׁלֹּא עֲשָׂאָה בְּשִׁמְחָה, וְלִכְךָ צָרִיךְ שִׁיעֲשֶׂה אָדָם הַמִּצּוֹת בְּשִׁמְחָה וּבִכּוּנָה שְׁלֵמָה, וְכֵן אָמְרוּ בַּמִּדְרָשׁ רוּת: אֱלֹהִים הִיא יוֹדֵעַ רְאוּבֵן שֶׁהִקְבִּ"ה מַכְתִּיב עֲלָיו (בְּרֵאשִׁית ל"ז): 'וַיִּשְׁמַע רְאוּבֵן וַיִּצְלָהוּ מִיָּדָם', בְּכֹתְפוֹ הִיא מוֹלִיכֵו לְאִבֵּיו, וְאֵלֹהִים הִיא יוֹדֵעַ אַהֲרֹן שֶׁהִקְבִּ"ה מַכְתִּיב עֲלָיו (שְׁמוֹת ד'): 'וְרָאָה וְשִׁמְחָה בְּלִבּוֹ', בְּתוֹפִים וּבִמְחֻלוֹת הִיא יוֹצֵא לְקִרְאָתוֹ, וְאֵלֹהִים הִיא יוֹדֵעַ בּוֹעֵז שֶׁהִקְבִּ"ה מַכְתִּיב עֲלָיו (רוּת ב'): 'וְתֹאכַל וְתִשְׁבַּע וְתוֹתֵר', עֲגֻלִּים פְּטוּמִים הִיא מֵאֲכִילָהּ:

לכאורה יש לתמוה, אילו היו יודעים שיכתב עליהם היו עושים יותר ממה שעשו? אלא יש כאן את היסוד לשמחה בעשיית המצוות. אם אדם היה יודע את גודל מעשהו בכך שקיים את מצוות הבוֹרֵא, אהבתו אליו והשכר הצפון לו לעתיד לבוא, היה שמח ורוקד בעשיית המצוות. יוצא אִיפֶה, שכאשר אדם מקיים מצווה בלא שמחה הרי יש בזה חוסר אמונה ב'ה' יתברך. זהו המקור לדבריו המפורסמים של רבי נחמן (לקוטי מוהר"ן תניא כד'): "מִצְוָה גְדוֹלָה לְהִיטֵר בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, וְלִהְתַּגֵּבֵר לְהִרְחִיק הָעֲצָבוֹת וְהַמֶּרָה שְׂחָרָה בְּכָל כּחוֹ... וְהַלֵּל, שְׂחָרִיד לְהִתְגַּבֵּר מְאֹד בְּכָל הַפְּחוּת לְהִיטֵר אֶךְ שִׂמּוֹחַ תָּמִיד. כִּי טַעַם הָאֵדָם לְמִשְׁחָה עֲצֻמוֹ לְמֶרָה שְׂחָרָה וְעֲצָבוֹת מִחֻמּוֹת פִּגְעֵי וּמִקְרֵי הַזֶּמֶן, וְכָל אִדָּם מֵלֵא יְסוּרִים, עַל כֵּן צָרִיד לְהַקְרִיחַ אֶת עֲצֻמוֹ בְּכֹחַ גְּדוֹל לְהִיטֵר בְּשִׂמְחָה תָּמִיד". יהי רצון שנוכה לשמחה אמיתית תמיד, אמן.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת, עריכה: צ. שורץ. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריא מספר חשבון: 123459

הלכות פרוזבול

א. תקנת הפרוזבול וטעמה : כשראה הלל הזקן שיש הנמנעים מלהלוות זה לזה, מחשש שכספם לא יפרע במועדו ויישטט במוצאי שמיטה, ובהתנהגותם זו עוברים הם על איסור מן התורה שלא להימנע מלהלוות בגלל שמיטת כספים, עמד והתקין 'פרוזבול', והיא תקנה הגורמת לחוב שלא יישטט, ובתקנה זו מנע מן העשירים מלעבור על אסור הימנעות מהלוואה, וסייע בידי העניים שימשיכו להלוות להם. 'פרוזבול' הוא שטר הנכתב על ידי המלווה, ובו מוסר הוא לבית הדין (כעין מסירת מודעה) את כל החובות שחייבים לו. וענין המסירה הזאת, שהם יהיו גובים לו חובותיו, ואז לא קרינן ביה 'לא יגש' אלא הבית דין הם הם הנוגשין' – בן איש חי. ובאופן זה רשאי הוא לאחר מכן לגבות את חובותיו גם לאחר שנת השמיטה. תקנה זו מועילה רק כאשר תקפה של מצות שמיטת כספים היא מדרבנן, וכבזמננו, אולם כשתקפה של שמיטת כספים מדאורייתא, לא מועילה תקנה זו.

ב. נוסח הפרוזבול – גופו של פרוזבול

נוסח הפרוזבול הנעשה לפני הדיינים (כמבואר ברמב"ם פ"ט הי"ט. שו"ע סז,ט. ובסמ"ע שם ס"ק לח) המלווה עומד לפני הדינים היושבים ואומר: 'מוסרני לכם (שמות הדינים), הדינים שבמקום (שם המקום), שכל חוב שיש לי שאגבנו כל זמן שארצה'. ואחר שאמר זאת לפני הדינים חותמים הם על הנוסח כדלקמן:

במותב תלתא כחדא הוינא כד אתא קדמנא (תרגום: במושב שלשה כאחד היינו כאשר בא לפנינו). (שם המלווה) המלווה ואמר לפנינו: מוסרני לכם (שמות הדינים) הדינים שבמקום (שם המקום), שכל חוב שיש לי שאגבנו כל זמן שארצה. ועל זה באנו על החתימה היום (תאריך). חתימת הדיינים :

ג. עריכת פרוזבול בפני בית דין חשוב

אין עורכים פרוזבול אלא בפני בית דין חשוב שנתמנו על ידי הקהל, ובידם היכולת לתקן תקנות, ובקאים בדיני פרוזבול ושמיטה.

ד. קרבה בדיינים העורכים פרוזבול

מוותר לערוך פרוזבול לפני דינים הקרובים למלווה או ללווה, משום שאין בעריכתו כעין משפט ודין. ויש שהורה להזהר ולא לערוך פרוזבול כאשר קיימת קרבה בין הדינים למלווה או ללווה. אולם אם הדינים עצמם קרובים זה לזה – אין לעשות פרוזבול לפניהם, שאין בית דין זה נחשב לחשוב, עקב קרבתם זה לזה, והרי עריכת פרוזבול צריכה להיות לפני בית דין חשוב, וכנזכר.

ה. קרקע בבעלות הלווה – תנאי לכתיבת פרוזבול

אין המלווה כותב פרוזבול על החוב אותו חייב לו הלווה, אלא אם כן יש ללווה בעלות על קרקע, שאז נחשב החוב כגבוי ביד בית הדין היכולים לגבותו מן הקרקע. ואם אין ללווה קרקע, ולמלווה יש, יכול המלווה ליכות (על ידי אחר) ללווה במתנה פיסת קרקע קטנה בגדל כל שהוא, כדי לאפשר כתיבת פרוזבול (רמב"ם פ"ט הי"ט. שו"ע סז,כב).

ו. כתיבת זיכוי קרקע בנוסח הפרזבול

היות ואין המלווה כותב פרזבול אלא אם כן יש ללווה קרקע, והיות ויש אפשרות למלווה לזכות ללווה שאין לו קרקע פיסת קרקע, נהגו בירושלים להוסיף בנסח הפרזבול שהמלווה מזכה ('בקניין גמור ושלם') ללווה קרקע דרך העדים החותמים על השטר.

לאור מנהג זה: יש פוסקים הסוברים שיש לכתחילה להוסיף בנוסח הפרזבול התייחסות לזיכוי קרקע ללווה שאין לו קרקע (וכדוגמת בחורים רווקים וכדו'), ויש הסוברים שאין בכך צורך מן הדין, הואיל ואין לך אדם שאין לו קרקע בשכירות או בשאלה.

ז. עריכת פרזבול בפני עדים

ניתן לערוך פרזבול בפני שני עדים, במקום בפני בית דין, ויאמר לפניהם את הנוסח כדלקמן. ומועילה אפשרות זו אף שבית הדין, אותו ציין המלווה לפני העדים, אינו יודע כלל ממסירת מודעה זו של המלווה, וכן נהגו בירושלים ת"ו מזה שנים רבות, וכן ניתן לנהוג אף לכתחילה. (שו"ע סז, בא. אור לציון פ"ז ש"ו. יחוה דעת ח"ד סימן ס"ג).

ח. נוסח הפרזבול הנעשה לפני עדים

כשאין המלווה יכול לבוא לבית הדין, אומר הוא את הנוסח כדלקמן לפני עדים:

'הריני מוסר כל חוב שיש לי, לבית דין פלוני שבעיר פלונית, שאגבנו כל זמן שארצה'. והעדים חותמים על הנוסח כדלקמן: בפנינו עדים החתומים מטה אמר פלוני בן פלוני:

'מוסר אני לבית דין פלוני, פלוני ופלוני הדינים שבעיר _____ שכל חוב שיש לי שאגבנו כל זמן שארצה'. ובאנו על החתום עיר _____ יום _____ חדש _____ שנה _____ חתימות העדים:

ט. שליח לעריכת פרזבול

מוותר למלווה למנות שליח שיעשה עבורו פרזבול, והשליח בא לפני בית הדין ומיצג את שולחו המלווה באמירת נוסח הפרזבול הנעשה על ידי שליח, וחותמים עליו הדינים. ואף ש'מילי (דיבור) לא ממסרן לשליח' (לא ניתנים להעברה על ידי שליח), זהו דווקא כשהשליח מוסר שליחותו לשליח אחר, אבל כשהשליח עצמו אומר את הדברים, אין הדברים נקראים 'מילי', ויכולים הם להימסר על ידו (אור לציון פ"ז ש"ה).

י. זמן כתיבת הפרזבול

המנהג הפשוט בארץ ישראל לערך פרזבול בערב ראש השנה של מוצאי שביעית, משום שאין השביעית משמטת אלא בסופה, וכאמור. ועל סמך פרזבול זה אפשר לגבות כל הלואה שנתנה קדם כתיבת הפרזבול. אולם כשהפרזבול נערך ונחתם בתוך שנת השמיטה, מועיל הוא רק להלוואות שהתבצעו קדם כתיבת הפרזבול, ואלו להלוואות שהתבצעו לאחר כתיבת הפרזבול – יש לערוך פרזבול אחר כדי שלא ישמטו.

שטר פרוזבול

בפני עדים

בפנינו העדים החתומים מטה בא ה"ה _____ ואמר

לנו: הוו עלי עדים שהנני מוסר כל חוב שיש לי, [לבעל משפחה: לאשתי, לבניי, לבנותיי], בין חוב שבשטר, בין חוב שבעל פה, לבית הדין הרבני הגדול אשר בעיה"ק ירושלים ת"ו, אב"ד בביה"ד הגדול הראשון לציון הרה"ג יצחק יוסף שליט"א, נשיא בית הדין הרבני הגדול הרה"ג דוד ברוך לאו שליט"א, וחבר ביה"ד הרבני הגדול הרה"ג מיכאל עמוס שליט"א, שאגבנו כל זמן שארצה.

וקיבלתי עלי בקנין גמור ושלם במנא דכשר למקניא ביה.

היום _____ לחודש אלול תשפ"ב.

נאום עד ראשון: _____

נאום עד שני: _____

יש לעשות את הפרוזבול ולחתום בפני עדים במהלך חודש אלול עד זמן כניסת ראש השנה תשפ"ג, לאחר זמן זה אין תוקף לעשיית פרוזבול.

אין צריך להודיע לבית הדין ואין צריך לשלוח את השטר אליהם.

לעילוי נשמת אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לרפ"א: אברהם ציטרון. שרה בת שמחה. ציפורה ודזשע לוי. ביבה אלימלך. עזר בן עישה. תקוה בת עזיהו. אלנה בת ג'אן. אסתר בת זרבה. מול בת עשילת. אברהם בן רחל. רחמים בן סולמנה. הראל בן אביגיל. אילנה בת סלחהו. ישי ורחל לוי. חנה בת זוחרת. עדן בת רחל. מיטל מוריה אדרי. יוסף בר בן מיכל ח"ו.

להחזרת נעדר צה"ל ושבייו ובהם: אורון שאול, הדר גולדין, גיא חבר, רון ארד, יהודה כץ, צבי פלדמן.

לעילוי נשמת: הגר"ע יוסף. הגר"מ אליהו. רבי מסעוד מלול. רבי יצחק שושן. רבי יעקב שושן. יונה זינה. סופר מנחם. יצחק דרעי. רבי אברהם בן שבזאי אלעזר. מקסים חיים דרעי. הרב אברהם צוקרמן. נדיר נחום. ישראל אברהם נתן. שלמה בן מרים. יצחק ועמרים אטיאס. אורן מועלם. אליהו טויטו. דוד גרוסברג. מירי פולק. עמוס דמרי. רחל שלמה. סינמטוב משה יהודה. יצחק זק בן סוליקה. נעים משה. אהרן מורחז. יצחק ושמחה אילוז. נסים וסוליקה שושן. מיריה שמעון. יפה זעורי. זינה קלון. לאה ציטרון. סימב בת צבי. ליטל שבת חנה יצחק. אסתר חדר. אסתר בת תורא. אליהו בת פרידה. מרים קדושים. תרצה זעקון. אסתר וענבר טרום. הנאל אלמליח. מערים הלוי. חד טובל. מיכל עמר. יצחק ולאחאסמזעו. אליהו אדרי. עזיהו עמנום. חת יעקב. זהרדל לוי. יונה שרעבי. מרים יהודה. שמואל למנצור. נעמי בת מלודה. עליזה מעלם. עליזה כהן. שרה אילאל. חד ופרידה כהן. שמעון בן רחל. אברהם אדרי. יוסף אלקובי. מיסאל ועקנין. חסיבה ששפטש. עישה דודן. בריסה סופר. כמיסה דודי. כמיסה כהן. אליס טובל. מרים בת רחל. טאה כהן. אילה שחר ז"ל.

ולע"נ הנספים בשוואה ובהם: אלכסנדר שגדור, שושנה רוזה, רפאל פריצי, וציציליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה